

Провідний світовий виробник ріпаку сьогодні – Китай, що випередив Канаду (яка лідирує у виробництві високоякісного насіння ріпаку) і Індію. В сумі ці три країни збирають 57 % світового урожаю. Очевидно що і в найближчому майбутньому зростання зборів ріпаку відбудеться в Китаї, Канаді, Індії, а також в США, тоді як в країнах ЄС збори залишаться незмінними або дещо знизяться. В Східній Європі найбільші урожаї ріпаку припадають на Чехію і Польщу. Головні регіони світу по виробництву насіння ріпаку: Азія – 46,8 % світові виробництва, Європа – 30,3, Північна Америка – 19,2 %. Чинники, що стримують поширення – відсутність екологічно безпечних пестицидів і матеріально-технічної бази для переробки насіння. Сьогодні ріпак як олійна культура обробляється особливо широко в тих природних зонах, де більшість олійних культур не завжди і не скрізь надійно дозріває. Поліпшення якості ріпакової олії викликало у всьому світі різке збільшення попиту на неї. Обсяги виробництва ріпакової олії були вищими за обсяги виробництва соняшникової вже з 1985 року і за 30 років збільшилися більш ніж в 8 разів. Ріпакова олія за обсягами виробництва стала третьою в світі після пальмової і соєвої. Майже четверть світового виробництва припадає на Китай (3,0 млн. т). Далі йдуть Індія (1,9), Німеччина (1,7), Канада (1,5), Японія (0,9) Великобританія і Франція (по 0,6), США, Польща, Мексика (по 0,3 млн. т.) [2].

Прикладом підвищеного попиту на ріпакову олію стало збільшення її експорту із США і Канади з початку 80-х років більш ніж в 13 разів (з 3,7 до 49,2 тис.т). В світовій торгівлі ріпакова олія, включаючи гірчичну, за об'ємом імпорту і експорту посідає 4 місце після пальмової, соєвої і соняшникової.

Україна в 2008 році вийшла на третє місце в Європі за площами вирощування ріпаку після Франції та Німеччини та зайняла шосте місце в світі. Про це свідчить порівняльний аналіз динаміки посівних площ під ріпаком, проведений Асоціацією "Український клуб аграрного бізнесу".

Збільшення обсягів світового споживання ріпакової олії протягом 1990-2015 років зумовлено її особливостями – вона придатна як для харчового використання, так і для переробки на біодизель. Завдяки цьому ріпакова олія за своєю цінністю посідає перше місце в світі серед рослинних олій. Зважаючи на це, особливо відчутними темпами зростає попит та обсяги виробництва ріпаку. В Україні ріпак як промислову культуру почали інтенсивно впроваджувати лиш останні 10-15 років. Серед основних олійних культур України в структурі посівних площ ріпак посідає друге місце (17 %), поступаючись тільки соняшнику (72 %) та випереджає сою (12 %).

Література

1. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Р. Ф. Бруханський, О. П. Скирпан. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 444 с.
2. Ткачова С. В. Перлини в стручках [Електронний ресурс] / С. В. Ткачова // Агробізнес сьогодні. – 2012. – №14(237).

Наталія Штельма

Тернопільський національний економічний університет

ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК АГРАРНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Ефективність агропромислового комплексу – незмінна передумова успішного розвитку всього суспільства. З огляду на невичерпні ресурси у нашій країні на даний час виникла необхідність змінити підходи до регулювання агропромислової галузі, адаптувати її до сучасних вимог, щоб продукція її могла бути конкурентноспроможною за кордоном. Варто зазначити, що агропромисловий сектор

відрізняється від інших секторів промисловості рядом особливостей. Зокрема, можна виділити наступні особливості: зростаючий у перспективі попит на продукцію сільського господарства, розбіжності робочого періоду і періоду виробництва, взаємозв'язок з природно-кліматичними умовами і земельними ресурсами та ряд інших. Доведено, що Україна одна з небагатьох країн світу, яка здатна забезпечити не тільки власні потреби, а й стати потенційним експортером якісної сільськогосподарської продукції як у свіжому вигляді, так і в широкому асортименті консервованої продукції. Вона має всі можливості для досягнення даної мети, але при цьому виникає необхідність формування якісної основи аграрного ринку у контексті значного впливу глобалізаційних процесів. Продукція аграрного ринку України не завжди відповідає стандартам провідних країн світу. Отже, доки сільськогосподарська продукція не буде відповідати стандартам, вона не буде конкурентноспроможною на ринках інших країн. Вирішення потребують також питання обмеження неякісної продукції, яка часто потрапляє на ринок у зв'язку з відсутністю належного обладнання для зберігання, сортування, миття, пакування уже готової продукції. Слід звернути увагу також на слабку розвиненість інфраструктури, логістики, відсутність достатньої інформації та недостатній рівень соціальної відповідальності товаровиробників за недотримання відповідних стандартів якості та безпечності для споживача. Якість і безпечність продукції прямо залежать від соціальної відповідальності власника щодо дотримання встановлених стандартів виготовлення її. У країнах Європейського Союзу зазначені процедури є чітко виваженими і контролюються відповідними державними службами. Процес ефективного формування ринкових відносин залежить від добре налагоджених міжгалузевих зв'язків, основним етапом якого виступає виробничо-технологічна сфера, яка в умовах сьогодення потребує якісно нового підходу щодо її розвитку. Вирішення проблемних питань вимагає запровадження комплексних заходів щодо державного контролю за якістю продукції, ціноутворення, матеріально-технічного забезпечення, кредитування, розвитку виробничої і соціальної інфраструктури, тощо. Держава повинна знижувати податкове навантаження, стимулювати експорт сільськогосподарської продукції, контролювати сировинні ринки. Урахувавши вищенаведене, можна прийти до висновку, що створення в Україні збалансованого продовольчого господарства можливе лише за умов здійснення прогнозованого механізму державного регулювання агропромислового комплексу, що включає широкий комплекс заходів щодо впливу держави на систему економічних відносин. Головною метою державного регулювання економіки агропромислового комплексу є економічна й соціальна стабільність держави та закріплення існуючого ладу як усередині країни, так і за кордоном, адаптація його до мінливих умов існування. Отже, сьогодні існує нагальна потреба прийняття в аграрному секторі невідкладних та ефективних заходів з метою припинення подальшого розвитку негативних тенденцій і забезпечення зростання масштабів виробництва більшості видів сільськогосподарської продукції, покращення якості та асортименту її, поліпшення цінової кон'юнктури на споживчому ринку, тощо.

Виконання зазначених завдань є важливою умовою для переходу агропромислового ринку України на якісно новий рівень розвитку від чого залежить вихід сільськогосподарської продукції нашої країни на інші ринки. Разом з тим такий процес є досить складним, але, у свою чергу, він спричинить прискорення руху фінансів, інформаційних потоків та розвиток науково-технічного прогресу у різних географічних районах. До переваг глобалізації можна віднести також збільшення чистого прибутку у багатьох місцях, зменшення рівня бідності і таким чином збільшити рівень продовольчої безпеки.

На жаль, нинішня ситуація в сільському господарстві України вимагає пошуку шляхів виходу з економічної кризи. Обов'язковими умовами економічного зростання

галузі є створення ефективних систем ціноутворення, податкової політики, кредитування, інвестування.

Отже, зважаючи на глобалізаційні процеси, які загострюють продовольчу безпеку у багатьох країнах світу, потрібно надати підвищену увагу аграрному ринку нашої країни як одному із джерел формування експортного потенціалу держави, ефективність якого залежить від забезпечення умов щодо технологічного оновлення галузі на інноваційних засадах і розвитку логістичної діяльності.

Література

1. Статистичний збірник. Сільське господарство України у 2013 році / За ред. Н.С. Власенко. – Київ, 2014. – 180 с.
2. Статистичний збірник. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України / За ред. Н.С. Власенко. – Київ, 2014. – 54 с.
3. Статистичний бюлетень. Збирання урожаю сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду в регіонах України за 2013 рік / О.М. Прокопенко. – Київ, 2014. – 102 с.
4. Craig D. Idso, Estimates of Global Food. Production in the Year 2050: Will We Produce Enough to Adequately. Feed the World?//Center for the Study of Carbon Dioxide and Global Change. – 2011. – 43 p.

Наталія Штохмал, Руслан Розум

Тернопільський національний економічний університет

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ

Ринкова економіка відображає якість як одним із найбільш важливих чинників підвищення рівня життя суспільства, економічної, екологічної та соціальної безпеки. Якість є комплексним поняттям, яке всесторонньо відображає ефективність господарської діяльності: розробку стратегії, організацію виробництва, маркетинг і т.д.

Проблема якості є універсальною та характерною для всіх без винятку підприємств, вона набуває нової актуальності по мірі вдосконалення ринкових відносин і підвищення конкурентної боротьби.

На сучасному етапі, в Україні, якість продукції та послуг відіграють все більшу роль. У зв'язку з цим вихід із кризового становища залежить від того наскільки швидко буде проходити освоєння конкурентоздатної продукції (послуг), а також впровадження новітніх систем управління якістю.

Світовий досвід показує, що загальна величина затрат на виробництво продукції (надання послуг) більш високої якості (навіть у випадку коли забезпечення останнього викликає додаткові виробничі витрати) значно знижується. Мова йдеться про велику кількість впливу основних чинників на її створення не тільки під час виробничих процесів, а й на усіх етапах життєвого циклу. Тут є підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності й іміджу підприємства. Необхідно відзначити, що підвищення уваги до управління якістю викликає зменшення продуктивності. Теза, про те що якість можна досягнути лише за рахунок «кількості», є широко розповсюдженою серед управлінців, – помилкова. Даний стереотип залишився від того часу, коли управління якістю зводилося до фізичного огляду кінцевого продукту. У даному випадку підвищені вимоги контролю викликали відбракування значної кількості готового продукту. Однак на сьогоднішній день контроль якості набув більш детального характеру.